

Kritik mot Polismyndigheten i Skåne och åklagare vid Åklagarmyndigheten, åklagarkammaren i Kristianstad, för långsam handläggning av en förundersökning

Anmälan

AA framförde i en anmälan till JO klagomål mot Polismyndigheten i Skåne med anledning bl.a. av handläggningen av ett ärende om misshandel m.m. Han var vidare missnöjd med Kristianstads tingsrätts handläggning av ett brottmål samt med domen i målet.

Utredningen

Kristianstads tingsrätts dom den 4 oktober 2006 i mål B 502-05, diarieblad i ärende 306A-399-05 vid åklagarkammaren i Kristianstad samt handlingar i polismyndighetens ärende K26337-05 inforrades och granskades. Muntliga upplysningar inhämtades också.

Av utredningen framgick bl.a. följande.

Den 26 februari 2005 gjordes en polisanmälan om bl.a. misshandel, ofredande och sexuellt utnyttjande av underårig. Förundersökning inleddes samma dag och AA antecknades som skäligen misstänkt. Målsäganden var under 18 år. Kammaråklagaren BB vid åklagarkammaren i Kristianstad var förundersökningsledare.

Under februari och mars 2005 hölls förhör med målsäganden, vittnen samt med AA som den 1 mars 2005 delgavs misstanke om misshandel, olaga hot, ofredande och sexuellt utnyttjande av underårig. Han anhölls samma dag och försattes på fri fot den 3 mars 2005. Den 2 mars 2005 verkställdes en husrannsakan i AA:s bostad, varvid bl.a. en dator och en mobiltelefon togs i beslag. Beslagen hävdes genom beslut den 7 februari 2006. Den 11 april 2006 beslutade BB att väcka åtal mot AA för misshandel.

Muntliga upplysningar inhämtades från BB som upplyste i huvudsak följande.

Ärendet har handlagts av personal vid polisens kriminaljour men det har tidvis inte varit utdelat till någon handläggare. Ärendet handlades fram till maj 2005 av två kvinnliga poliser som höll flera förhör. Dessa handläggare var därefter föräldra-

lediga och ärendet lottades på rotelchefen CC men det kom i praktiken att ligga i balans. Den 1 november 2005 övertogs ärendet av en polisman, DD, som tillfälligt arbetade på enheten. Under tiden maj-november 2005 skickade BB en skriftlig påminnelse till polisen för att ärendet skulle lämnas till en handläggare. Påminnelsen skickade hon i augusti 2005. Hon vet att hon även muntligt vid flera tillfällen påminde CC om ärendet – bl.a. i samband med att hon som ”dagåklagare” hade kontakt med CC i andra ärenden. När det gäller krimjouren har det förts en dialog med polisledningen eftersom det har varit ett allmänt problem med handläggningstider i ärenden i vilka det inte funnits frihetsberövade personer. Hon minns inte om hon tagit upp just detta ärende med sin chef på åklagarkammaren men det allmänna problemet har varit väl känt och det har nu skett en förbättring. Under november 2005 hade hon flera muntliga kontakter med DD angående ärendet. I december 2005 lottades ärendet åter igen på CC och den 1 februari 2006 lottades det till en handläggare. BB kontaktade handläggaren och efter ytterligare förhör slutredovisades ärendet den 26 februari 2006. BB fick förundersökningsprotokollet den 3 mars 2006. Hennes arbetsbelastning var då sådan att det dröjde till den 11 april 2006 innan hon väckte åtal. Eventuellt var hon under den tiden även i kontakt med målsägandebiträdet inför sitt beslut i åtalsfrågan.

I februari 2005 togs den misstänktes dator i beslag vid en husrannsakan. Avsikten med beslaget var att en genomgång av datorn skulle ske för att söka bevis. Hon har inte något skriftligt direktiv i akten men såvitt hon minns lämnades muntligt direktiv i anslutning till att datorn tagits i beslag. Hos polismyndigheten har det varit problem med långa väntetider för genomgång av datorer. Det har varit en stor tillströmning av beslagtagna datorer och få poliser som har kompetens att undersöka datorerna. Detta har orsakat stora problem. I november 2005 var datorn fortfarande inte undersökt och hon försökte då få förtur hos polisen. Den 7 februari 2006 hävde hon beslaget av datorn. Hon minns inte om den då var genomgången eller om hon hävde beslaget ändå på grund av att hon bedömde att den inte kunde vara beslagtagna längre. Hon har inte hittat någon notering i akten om vad genomgången möjligen resulterat i men det är möjligt att hon fått ett muntligt besked om att inget av intresse för utredningen hittats och att hon därefter hävde beslaget. Även frågan om långa väntetider för undersökning av datorer har varit aktuell på ledningsnivå och BB har för sin del tagit upp frågan med sin kammarchef. Från polisens sida har man förklarat att det varit en stor tillströmning av beslag av datorer och att det är få som har kompetens att arbeta med undersökningarna.

Ärendet remitterades därefter till polismyndigheten som anmodades att lämna upplysningar och yttrande över handläggningen av ärendet. Eftersom det framkommit att det vid polismyndigheten synes vara problem med långa handläggningstider för undersökningar av datorer skulle upplysningarna och yttrandet omfatta även denna fråga.

Polismyndigheten (biträdande länspolismästaren EE) kom in med ett remissvar och anförde i huvudsak följande.

Upplysningar från Polisområde Nordöstra Skåne

FF, född 1989, gjorde vid ett personligt besök på polisstationen i Kristianstad (Närpolisområde Kristianstad vid Polisområde Nordöstra Skåne) den 26 februari 2005 en anmälan mot AA. I samband med anmälan framkom sådana uppgifter att AA antecknades som skäligen misstänkt för sexuellt utnyttjande av underårig, misshandel, olaga hot, hemfridsbrott och ofredande. Vid anmälningstillfället ingav FF också en ansökan om besöksförbud gentemot AA.

Efter anmälningsupptagning och målsägandeförhör kontaktades jouråklagaren som inträdde som förundersökningsledare. Enligt åklagarens direktiv genomfördes ett förnyat förhör med målsägaren.

Den 27 februari 2005 tog utredaren en förnyad kontakt med jouråklagaren. Denne lämnade då direktiv om att ett vittne skulle höras och att beroende på vad som framkom under förhören skulle den misstänkte antingen kallas eller hämtas till förhör.

Den 1 mars 2005 hämtades AA till förhör och delgavs misstanke om brott. Chefsåklagaren Pär Andersson beslutade att AA skulle anhållas och att en husrannsakan skulle genomföras i AA:s bostad i syfte att eftersöka dator och mobiltelefon.

Den 2 mars 2005 verkställdes husrannsakan. Mobiltelefon och dator togs i beslag. Samma dag sändes det beslagtagna godset till Länskriminalavdelningen i Malmö med en begäran om teknisk undersökning.

Den 3 mars 2005 försattes AA på fri fot av kammaråklagaren BB och han meddelades i samband därmed ett besöksförbud.

Den 11 april 2005 tog utredningsmannen kontakt med Länskriminalavdelningen i Malmö för att kontrollera hur det gick med den tekniska undersökningen.

Den 17 maj 2005 återkom GG vid Länskriminalavdelningen till polisområdet via e-post, GG förklarade att situationen i Skåne var näst intill ohållbar och att det skulle dröja cirka sex månader, kanske mer, innan datorn och mobiltelefonen skulle kunna undersökas. Samtidigt upplyste GG om att såväl Polisområde Malmö som Polisområde Mellersta Skåne höll på att bygga upp en verksamhet för att kunna ta emot datorer och mobiltelefoner för teknisk undersökning. Huruvida någon kontakt togs från Polisområde Nordöstra Skånes sida med något av dessa polisområden framgår inte av handlingarna i ärendet.

Den 23 augusti 2005 skickade kammaråklagaren BB en påminnelse i ärendet till polisområdet.

Den 14 november 2005 skickades från polisområdet till Länskriminalavdelningen en förtursbegäran angående undersökning av datorn och mobiltelefonen.

Den 5 januari 2006 redovisades resultatet av den tekniska undersökningen avseende datorn till polisområdet och den 9 januari 2006 redovisades även resultatet avseende mobiltelefonen.

Den 7 februari 2006 beslutade kammaråklagare BB att lägga ned förundersökningen såvitt avsåg misstankarna om sexuellt utnyttjande av underårig, olaga hot och hemfridsbrott.

Den 26 februari 2006 genomfördes ett förhör med AA då han också delgavs utredningen enligt 23 kap 18 § rättegångsbalken.

Den 11 april 2006 väcktes åtal mot AA.

Upplysningar från Länskriminalavdelningen

Undersökningar av IT-media genomförs i första hand vid Länskriminalavdelningens tekniska rotel, men även till viss del vid polisområdena.

Vid tekniska roteln prioriteras regelmässigt ärenden med frihetsberövade samt ungdomsärenden. Den som beställer en undersökning måste klargöra att det rör sig om ett förtursärende. Materialet hamnar annars bland de icke prioriterade ärendena. Volymerna har ökat kraftigt och undersökningarna har blivit allt mer komplicerade

och därmed mer tidskrävande. Även vad gäller förtursärenden kan därför uppstå väntetider.

Materialet från Polisområde Nordöstra Skåne inkom till Länskriminalavdelningen den 3 mars 2005. Någon begäran om förtur registrerades inte vid tillfället. Ärendet behandlades med förtur först efter det att en sådan begäran kom in till Länskriminalavdelningen från polisområdet den 14 november 2005. Undersökningen påbörjades senast den 18 november 2005 och redovisades den 9 januari 2006. Snabbare än så är det knappast möjligt att genomföra den typen av undersökning. Ärendet öppnades åter den 15 februari 2006 för komplettering och redovisades samma dag.

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken skall en förundersökning bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger.

Enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) skall en förundersökning där målsägaren vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år bedrivas särskilt skyndsamt om brottet riktats mot målsägarens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen skall vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Yttrande

Det kan konstateras att handläggningen av ärendet inte motsvarar de krav som ställs i rättegångsbalken och förundersökningskungörelsen med avseende på skyndsamhet.

Polismyndigheten bedömer att ärendet initialt bedrevs med föreskriven skyndsamhet. Det saknas enligt polismyndigheten anledning att anmärka på handläggningen fram till dess att datorn och mobiltelefonen överlämnades till Länskriminalavdelningen för undersökning. Även de utredningsåtgärder som vidtogs efter redovisningen av den tekniska undersökningen har enligt polismyndigheten skett med föreskriven skyndsamhet.

Det står klart att polisområdet i samband med att datorn och mobiltelefonen överlämnades till Länskriminalavdelningen inte begärde att ärendet skulle hanteras med förtur. Med hänsyn till att ärendet enligt 2 a § förundersökningskungörelsen skulle bedrivas med särskild skyndsamhet borde så naturligtvis ha skett.

Det har ålegat polisområdet att i egenskap av ansvarig för utredningen bevaka de tidsfrister som följer av lag och annan författning. Även om en komplicerad teknisk undersökning skulle kunna utgöra skäl att överskrida den tidsfrist som följer av den nämnda bestämmelsen i förundersökningskungörelsen, kan den utredningstid som nu varit i fråga självfallet inte anses försvarlig. För det fall Länskriminalavdelningen inte har kunnat biträda vid utredningen med tillräcklig grad av skyndsamhet, har det ålegat polisområdet att undersöka förutsättningarna att få undersökningen genomförd på annat sätt.

Vad gäller handläggningen av ärendet vid Länskriminalavdelningen kan konstateras att undersökningen, även med beaktande av att det inledningsvis inte hanterats som ett förtursärende, tagit oacceptabelt lång tid.

Frågan om långa handläggningstider vid teknisk undersökning av bl.a. datorer vid Länskriminalavdelningen har uppmärksammats av myndigheten. Chefen för Länskriminalavdelningen har förklarat att han har för avsikt att förstärka den aktuella enheten med ytterligare handläggare. Polismyndigheten har därtill den 7 februari 2007 tillsatt en utredning som har i uppdrag att föreslå en ny handläggningsordning med avseende på de tekniska undersökningarna. Ett syfte med utredningen är att åstadkomma ett bättre samlat resursutnyttjande vid myndighetens fem polisområden och Länskriminalavdelningen. Uppdraget skall redovisas vid utgången av april 2007.

AA yttrade sig över remissvaret.

Rättslig reglering

Av 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) [FUK] framgår att en förundersökning i vilken målsäganden vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år skall bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktats mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse mer än sex månader. Förundersökningen skall vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter. Bestämmelsen ger således ett utrymme för att i undantagsfall överskrida den föreskrivna tremånadersfristen.

Enligt 1 a § andra stycket FUK har undersökningsledaren ansvar för förundersökningen i dess helhet. Han skall se till att utredningen bedrivs effektivt och att den enskildes rättssäkerhetsintresse tas tillvara.

Bedömning

Med anledning av AA:s klagomål mot Kristianstads tingsrätts dom vill jag inledningsvis nämna att domstolarnas självständighet i den dömande verksamheten är fastslagen i grundlag och att JO därför är återhållsam med uttalanden om bedömningar i domar och andra domstolsavgöranden. Klagomålen i den delen ger inte anledning till någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Förundersökningen avsåg misstankar om misshandel m.m. Målsäganden var under 18 år. Den 26 februari 2005 antecknades en person som skäligen misstänkt och den frist om tre månader som anges i 2 a § FUK började då att löpa. Åtal skulle således, om det inte funnits skäl att överskrida fristen, ha varit väckt i slutet av maj 2005.

Av utredningen framgår att det inledningsvis hölls förhör med målsäganden, vittnen och den misstänkte. Förhören hölls under februari-mars 2005. Därefter hölls inga förhör förrän den 26 februari 2006 när den misstänkte hördes och delgavs utredningen enligt 23 kap. 18 § rättegångsbalken. Åtal väcktes den 11 april 2006.

Förutom förhör skulle under utredningens gång en teknisk undersökning genomföras av den dator m.m. som tagits i beslag. Det beslagtagna godset sändes för undersökning till länskriminalavdelningen i mars 2005. Som polismyndigheten också anfört borde redan då ha angetts att ärendet skulle hanteras med förtur eftersom fristen i 2 a § FUK löpte. I maj 2005 fick utredaren information om att den tekniska undersökningen kunde dröja upp emot ett halvår. Det har inte framkommit om den informationen vidarebefordrades till BB. Det var emellertid först i november 2005 som hon begärde att undersökningen skulle ske med förtur. Undersökningen redovisades först i januari 2006. Det är oacceptabelt med en så lång handläggningstid, i synnerhet mot bakgrund av den tremånadersfrist som gällde för handläggningen – men även då dröjsmålet medförde att den miss-tänkte under lång tid inte kunnat disponera sin dator.

Polismyndigheten har upplyst att frågan om långa handläggningstider vid teknisk undersökning av bl.a. datorer vid länskriminalavdelningen har uppmärksammats inom myndigheten och att avsikten är att den aktuella enheten skall förstärkas med ytterligare en handläggare. Vidare har upplysts att det tillsatts en utredning som har i uppdrag att föreslå en ny handläggningsordning med avseende på de tekniska undersökningarna. Jag utgår från att de vidtagna åtgärderna medför att handläggningstiderna blir kortare och att ytterligare åtgärder annars vidtas.

När det sedan gäller BB:s handläggning konstaterar jag att det finns endast en dokumenterad påminnelse i ärendet och att det dröjde till november 2005 innan hon begärde förtur beträffande den tekniska utredningen. Hon borde ha varit mer aktiv i sina försök att driva utredningen framåt särskilt eftersom fristen i 2 a § FUK gällde för handläggningen.

Sammanfattningsvis anser jag att utredningen, även med beaktande av att det på grund av den tekniska utredningen kan ha funnits skäl att överskrida fristen något, tagit allt för lång tid. Polismyndigheten förtjänar kritik för sin långsamma handläggning av ärendet. BB kan heller inte undgå viss kritik för sin bristande aktivitet.

Vad AA anfört i övrigt motiverar inte något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.